

УДК 7.05:655.24:75.047.36

ТИПОГРАФІКА В ГРАФІТІ: ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНІ ШРИФТИ НА СТІНАХ МІСТА

ВЕРЕЖАК Віталіна, ХИНЕВИЧ Руслана

Київський національний університет технологій та дизайну, Київ, Україна
vitalinaw27@gmail.com

В роботі розглянуто роль шрифтових стилів у графіті-культурі з акцентом на їхню експериментальну природу та зв'язок із постмодерністськими тенденціями. Визначено, як експериментальні графіті-шрифти порушують усталені принципи читабельності. Наведено результати аналізу їхнього внеску в графічний дизайн, зокрема впливу на сучасну візуальну комунікацію, айдентику та цифрову типографіку. Таким чином, дослідження розкриває графіті-типографіку як динамічний напрям у розвитку шрифтового мистецтва.

Ключові слова: графічний дизайн, шрифт, постмодернізм, графіті-типографіка, графіті-райтер.

ВСТУП

За визначенням дослідника Роберта Рейснера, графіті - це "брудні слова на чистих стінах". За визначенням художника Бума: графіті — це "вірш, який місто пише саме собі". Вже з цих двох, майже полярних тверджень, можна зробити висновок, що термін "графіті" є як неоднозначним, так і багатограним.

Можна сперечатися про естетичну доцільність графіті на стінах міста та його мистецьку цінність як таку, але не можна заперечувати його грандіозний вклад в розвиток сучасної типографіки. У світі графічного дизайну – графіті це, в першу чергу, приклад сміливих експериментів із візуальною мовою шрифтів. За словами професора Сари Крістоферсон "графіті виникло як форма письма і може розглядатися як міська каліграфія" [1].

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Дослідження шрифту в графіті, його розвитку та характерних стильових особливостей, а також визначення його впливу на розвиток типографіки.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Одним із ключових аспектів графіті є типографіка – унікальна, експериментальна, динамічна. У 1970-х роках, коли графіті сформувалося як субкультурне явище, світова типографіка переживала серйозні трансформації, що були пов'язані з тенденціями постмодернізму. Саме цей період визначив експериментальний підхід до шрифту, що став фундаментом для вуличного письма.

Постмодернізм, як мистецька течія, відмовився від строгих принципів модернізму. У типографіці це проявилось через змішування стилів, відхід від

геометричної чіткості, повернення до історичних референсів, руйнування правил композиції. У 1970-х ці тенденції підхопили дизайнери, які почали створювати шрифти з акцентом на декоративність, рукописність, еkleктику. Компанія ITC (International Typeface Corporation) створювала нові, експериментальні шрифти, такі як ITC Avant Garde або ITC Souvenir, що пропонували альтернативу класичним гротескам на зразок Helvetica [2]. Це був час, коли типографіка перестала бути просто засобом передачі інформації – вона стала частиною візуальної культури, грою зі стилями, експресією ідентичності. На цьому фоні графіті стало справжнім полігоном для типографічних експериментів.

Перші графіті, що з'явилися у Нью-Йорку 1970-х мали простий вигляд — це були написи з іменами чи псевдонімами, які називали «тегами». На перших етапах графіті було насамперед способом заявити про себе, а не про свою креативність. Але оскільки з часом конкуренція між райтерами (графіті-художниками) посилювалась, виникла потреба виділитися та вдосконалювати стиль, щоб зробити підписи більш унікальними. Молодь почала інтенсивно практикуватися, відточуючи свої навички, і, таким чином, простий текст став поступово замінюватися на складні композиції з винятковою візуальною мовою.

Художники експериментували з контуром, перспективою та об'ємом, створюючи 3D-ефекти та унікальні стилі написання. З'явилися, так звані, «шедеври» ("pieces" скорочення для masterpieces) — великі, яскраві композиції, які стали характерною рисою цієї культури. Їх створювали як на стінах, так і на рухомих потягах метро. Художники вдосконалювали техніку, експериментували з формами, кольорами, розмірами, створюючи власні унікальні стилі.

Таким чином у 1970-х роках у Нью-Йорку сформувалися перші стилістичні школи графіті [3]: **bubble letters** - об'ємні літери з м'якими, округлими формами, які часто використовуються для легкості читання; **wildstyle** - складний, переплетений стиль із гострими кутами, що вимагає від глядача уважного розшифрування; **block letters** — масивні, геометричні форми, що нагадують архітектуру міст; **calligraffiti** — поєднання каліграфічних традицій та вуличного мистецтва, що додає елемент витонченості.

Від простих тегів до складних "wildstyle" композицій, шрифти графіті постійно еволюціонували, відкидаючи традиційні друкарські форми. Вплив постмодерністської логіки тут очевидний: художники не боялися змішувати стилі, маніпулювати простором, спотворювати літери до межі читабельності. Літера перестала бути просто знаком — вона стала зображенням, унікальним графічним елементом, що передає емоцію, енергію, характер автора. Таким чином характерною ознакою графіті-типографіки є її постійна трансформація, яка породжує все більшу кількість стилів графіті, серед яких Throw-ups, Hollows, Straight Letters, Full Colour Pieces, Blockbuster, Anti-style, Etch graffiti та Calligraphy graffiti та ін.

Графіті-типографіка 1970-х ідеально відображала дух часу. Це був період кризи модерністської ясності та раціональності, коли візуальна культура

прагнула до свободи, хаосу та емоційності. Графіті-шрифти стали альтернативою традиційному друкованому слову – вони були живими, динамічними, вони "кричали" з міських стін. Якщо у традиційній типографіці головним завданням було зробити текст зручним для читання, то в графіті текст ставав кодом, який могли розшифрувати лише ті, хто знав контекст.

З точки зору форми, графіті-типографіка увібрала у себе всі постмодерністські тенденції. Поєднання різних шрифтів в одному написі, спотворені контури, використання об'ємних літер, нестандартна композиція – все це було продовженням глобальних змін у типографічному дизайні. Якщо у друкованій продукції 1970-х дизайнери почали експериментувати з лігатурами, варіативністю шрифтів та нестандартними пропорціями, то графіті-митці зробили це ще радикальніше. Їхні роботи повністю зламали традиційне розуміння шрифту, зробивши його органічною частиною урбаністичного середовища.

З точки зору графічного дизайну літерні стилі у графіті були розглянуті у книзі *Forms of Rockin'* [1]. На фоні еволюції візуальної мови графіті, що все більше інтегрується у сферу графічного дизайну, автором проаналізовано та наведено класифікацію графіті-типографіки. В той час як традиційні підходи до опису графіті здебільшого фокусуються на техніці нанесення або рівні складності роботи, Сара Крістоферсон змістила акцент на естетику та структурні особливості літерних форм. Такий підхід дозволяє розглядати графіті не лише як урбаністичний феномен, але й як автономний пласт експериментальної типографіки.

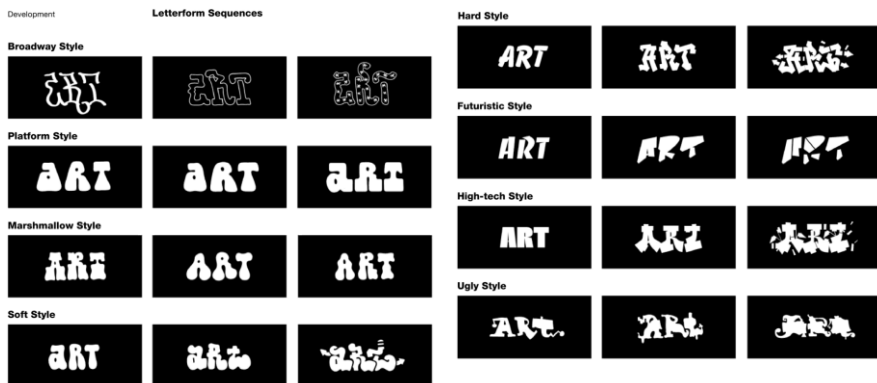

Рис. 1. Різновиди графіті [1]

Автор книги, ймовірно, ґрунтувала свою класифікацію на спостереженнях за трансформаціями шрифтових стилів у графіті-культурі. Поняття, такі як "маршмеллоу стиль", "футуристичний стиль" або "high-tech стиль" (рис. 1.), народжуються з візуальних асоціацій та прагнення класифікувати ті стилістичні особливості, які раніше лишалися без назви.

З точки зору графічного дизайну, ці шрифти відіграють ключову роль у розширенні меж традиційної типографіки. Вони демонструють, як літери можуть функціонувати поза стандартною сіткою та логічною структурою письма, як шрифт може бути динамічним, агресивним чи навмисно нечитабельним. Багато сучасних дизайнерів звертаються до графіті як до джерела натхнення.

Загалом, варто зазначити, що сучасна цифрова типографіка багато в чому повторює прийоми, розроблені графіті-художниками 1970-х. Стили, які колись були маргінальними, сьогодні активно використовуються у брендингу, рекламних кампаніях, геймінгу. Графіті-шрифти стали основою для багатьох дизайнерських рішень, оскільки вони мають те, чого бракує традиційним шрифтам – енергію, хаос, бунтівний характер. Вони несуть у собі дух вулиць, свободу самовираження та відмову від усталених норм.

ВИСНОВКИ

Типографіка в графіті — це не просто стиль письма, а унікальне явище, яке поєднує в собі традиції каліграфії, експериментальну типографіку постмодернізму та бунтівний дух урбаністичного мистецтва. Вона змінила візуальну культуру та продовжує впливати на сучасний графічний дизайн.

Форма літер і стиль шрифтів відображають культурні зміни та суспільні ідеали свого часу. Так само, як повоєнний модернізм пропонував чисті та строгі форми, як це було з Helvetica, так і графіті-типографіка 1970-х стала віддзеркаленням ідей свободи та експериментів. Як зазначав Пол Грінхолл, "Стиль — це засіб, за допомогою якого культура розпізнає себе". Графіті-шрифти стали саме таким засобом — дзеркалом часу, простором для індивідуального висловлення та джерелом натхнення для сучасного дизайну.

ЛІТЕРАТУРА

1. Arte A. Forms of Rockin': Graffiti Letters and Popular Culture. Dokument Press, 2015.
2. Meggs P. B. A History of Graphic Design. John Wiley & Sons Inc, 2006.
3. Cooper M., Chalfant H. Subway Art. Thames and Hudson, 2016.

VEREZHAK V., KHYNEVYCH R.

TYPOGRAPHY IN GRAFFITI: EXPERIMENTAL LETTERING ON CITY WALLS

The article examines the role of font styles in graffiti culture, focusing on their experimental nature and connection with post-modernist trends. It is determined how experimental graffiti fonts violate the established principles of readability. The results of the analysis of their contribution to graphic design, in particular, the impact on contemporary visual communication, identity and digital typography, are presented. Thus, the study reveals graffiti typography as a dynamic trend in the development of type art.

Keywords: *graphic design, typography, postmodernism, graffiti typography, graffiti writer.*